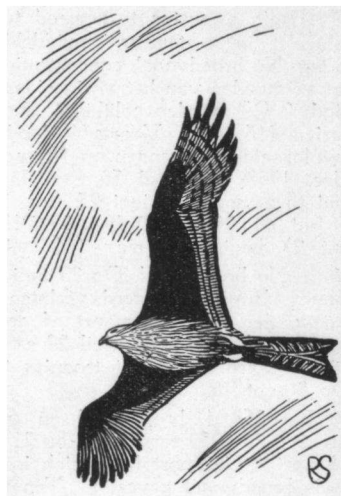

Er is voor de vogelaar wellicht geen groter genoeg denkbaar, dan een bezoek aan een gebied dat geheel nieuw voor hem is. En dan doet het er eigenlijk weinig toe, of dit nu de tuin van een vriend is, dan wel een afgelegen hoek van een ver land. Een kleine expeditie, onder leiding van de vogelfotograaf Eric Hosking naar Zuid-Spanje in 1959 had als voornaamste doel het fotograferen van de *lammergier*. Deze enorme vogel, die van vleugeltop tot vleugeltop bijna drie meter haalt en van snavelpunt tot staartrand meer dan een meter, nestelt op hoge, onbeklimbare klippen in de bergen van Zuid-Spanje en verder op slechts weinig andere plaatsen in het Middellandse Zeegebied. Ik had het voorrecht, deel uit te maken van de kleine groep, die deze tocht ondernam.

De successen en tegenslagen van de expeditie vormen een afzonderlijk verhaal. Hier wil ik slechts iets vertellen over de nieuwe vogelsoorten, die wij aantroffen. Slechts tweemaal eerder hadden Engelsen een vluchtig bezoek gebracht aan de afgelegen vallei, nabij de bergketen van de Sierra Nevada, die gedurende een maand de basis van onze expeditie vormde. Ons kamp lag ongeveer 1500 meter boven de zeespiegel, omringd door kalkrotsen, wier toppen ruim tweeduizend meter hoog waren en wier hellingen slechts spaarzaam waren begroeid met dennen, hulst, berberis en andere struiken. De weg naar de dichtst bijzijnde stad was bijna vijftig kilometer lang, een kronkelende, slecht begaanbare bergweg.

In deze vallei leefde een gering aantal boeren onder moeilijke omstandigheden van de opbrengst van kleine akkers en kudden varkens, geiten en schapen. Hun woningen, vaak uitgehakt in de rotsen, waren uiterst primitief, zonder ramen en met slechts een enkele toegang, die niet eens altijd kon worden gesloten met een gordijn van dierenvellen of een slecht passende deur. Varkens, geiten en kippen liepen er in en uit.

In deze omgeving leidden de vogels

Zwarte wouw

(Tekening R. Stuurman)

een vrijwel onbedreigd bestaan. De beschaving, vertegenwoordigd door de mens met zijn vuurwapenen, had hen nog niet ontdekt. Zelfs de *huismus*, die we in de laatste stad nog hadden gezien, was deze vallei nog niet binnengedrongen.

Tijdens onze eerste wandeling door de vallei wisten we niet, waaraan we het eerst aandacht moesten schenken: hoog boven ons, bijna onzichtbaar voor het ongewapende oog, cirkelden roofvogels, terwijl in de bomen, de struiken en op de grond overal onbekende vogelsoorten zaten. Tegelijkertijd hoorden we van alle kanten nog onbekende geluiden.

De meeste aandacht trok natuurlijk de *lammergier*, het doel van onze expeditie. Er moesten twee paren in de vallei huizen. Eén nest lag in een ondiepe grot, bovenaan een steile, met struikgewas begroeide berghelling, die zelfs de muil dieren ternauwernood konden beklimmen. Menig lid van onze groep kon deze plek slechts bereiken, door zich aan de staart van een muil dier omhoog te laten zeulen. Uit het ene ei, gelegd toen in januari de sneeuwstormen nog over de vallei raasden, was een jong geboren, dat inmiddels de grootte van een kalkoen had. Het werd nog steeds door de ouders gevoerd, doch tot wanhoop van de fotografen onder ons, hoogst zelden en met lange tussenpozen. Ook *vale gier* en *aasgier* kwamen hier

Lammergier
(Foto Eric Hosking)

voor, de eerste betrekkelijk algemeen, terwijl de vierde Europese gierensoort, de *monniksgier* zich slechts bij uitzondering vertoonde. *Aasgieren* kregen we op sommige plaatsen vrijwel dagelijks te zien doch nimmer in grote aantallen. Onvergetelijk was een troep van negentig gieren, waaronder drie *lammergieren* en enkele *aasgieren*, rondcirkelend boven het kadaver van een schaap, met rode en zwarte *wouwen* en raven op veilige afstand. *Dwergarenden* nestelden in de pijnbomen terwijl *slangenarenden* hun prooi vingen op de zombeschenen berghellingen en hoog in de lucht *steenarenden* en *buizerden* zich op de thermiek lieten drijven.

Elke wandeling langs de enige weg, die de vallei rijk is, bracht ontmoetingen zowel met oude bekenden, als met nooit

eerder geziene soorten. Het ene ogenblik was er het prachtige mannetje van de *zwarte tapuit*, zingend op een rotsblok of steentjes verzamelend, om er de gebruikelijke wal voor de ingang van zijn hol van te bouwen, het volgende moment zag je *putters* en *kneutjes* voedsel zoeken in gezelschap van *rotsmussen* en *grijze gorzen*. *Orfeusgrasmussen* en *kortvleugelspotvogels* zaten te zingen in de struiken, in concurrentie met op z'n minst twee paar *nachtegalen*. Wellicht een der talrijkste vogels was de kleine *bergfluiter* en het viel ons op dat in het veld de gele stuit geen opvallend kenmerk vormt. De zang is daarentegen zeer karakteristiek en weerklonk van alle kanten, nog het meest herinnerend aan een wat onbeholpen liedje van onze eigen *fluiter*.

Zo nu en dan ontdekten we in dezelfde struiken een andere oude bekende, de *grasmus*, die weinig op z'n plaats leek in het uitheemse gezelschap. Elke vogel, die voor de kijker kwam, moest aandachtig worden bekeken, want onbekend terrein kan allerlei verrassingen opleveren. Zoals een enkele maal, toen we een vogel zagen, die aan een *merel* deed denken, en na een lange sluippartij inderdaad een *merel* bleek te zijn. De mezenfamilie werd vertegenwoordigd door *zwarte mees*, *pimpel* en *koolmees*; met de *zwarte mees* wellicht als algemeenste soort van onze vallei, in kleur een weinig afwijkend van de vogels op de voertafel thuis. Ook de *kuijfmee*s was present, broedend in boomholten, soms in alleenstaande bomen. Eén keer werd een familie *staartmezen* gezien, die door het sparrenbosje bij ons kamp trokken.

Verscheidene kolonies *alpenkraaien* nestelden in de ons omringende rotsen en de lucht was voortdurend vervuld van hun kostelijke roep. Ook zij nestelden in holten in de rotsen, soms dicht bij de huizen, andere hoog tegen de hellingen, op ontoegankelijke plaatsen. In dergelijke grotten troffen we ook de *rotszwaluwen* aan, terwijl hoog in de

lucht *alpengierzwaluwen* zwierden, herkenbaar aan hun afmetingen, bijna eens zo groot als de gewone *gierzwaluw*.

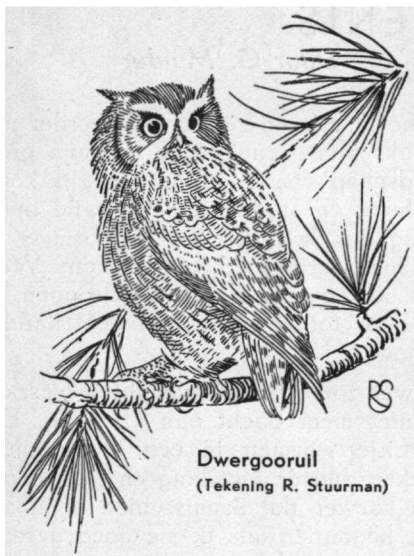
Gedurende de laatste dagen van ons verblijf klonk opeens een nieuw geluid: op een kleine akker riep een laat gearriveerde *kwartel*. Vermoedelijk was de aanwezigheid van deze soort uitsluitend een gevolg van de cultuur — zonder de aanwezigheid van de kleine akkers, waar hij zo graag dekking zocht, zou de *kwartel* zich vermoedelijk niet in deze vallei, die hem geen andere dekking bood, hebben gevestigd. In de zondorstooft, beschutte zijravijnen, waar de bodem was bedekt met kort gras, huisden de *hop* en de *wielewaal*. Daar nestelde ook het *vuurgoudhaantje* aan de hoogste takken der sparren.

Het was een drukke tijd, want voortdurend moesten nesten worden gezocht voor de fotografen. Maar voortdurend ook lokten de hoge toppen der omringende bergen tot een verkenning van de vogelsoorten, die daar zouden huizen. Op een goede dag wisten we te ontsnappen en bestegen een kale rots-helling, waar we de reeds genoemde

Vale gieren; een aasgier (rechts boven), zwarte wouw (midden onder) en raaf bij het kadaver van een schaap.

(Foto Eric Hosking)

Dwergooruil
(Tekening R. Stuurman)

grote troep gieren aantreffen. Bovendien ontdekten we er de *duinpieper*, die op deze verlaten hoogte bleek te nestelen. Voorts troffen we er de *griël* aan, in een biotoop, dat uitermate geschikt leek voor deze soort. Een andere keer, hoog in de bergen, kruiste een kleine uil het muilezelpad dat we volgden. Niet, zoals mocht worden verwacht, de *dwergooruil*, maar het *steenuiltje*, dat in een rotsspleet bleek te nestelen. Karakteristiek voor deze rotsige ravijnen, maar trouwens ook voor onze eigen vallei, was het geluid van de *boomleeuweriken*, die overal zaten te zingen in de stille, warme lucht op hun geliefkoosde zitplaatjes op een sparretak. Het verhaal zou onvolledig zijn, als ik geen melding maakte van de nachtelijke geluiden. Soms was er de roep van een muilnier, of alleen maar het klateren van beekjes langs de berghellingen, steeds aangevuld met het geluid van ontelbare krekels, waarvan er twee veel verwarring stichtten. De ene soort maakte een geluid, vrijwel gelijk, hoewel misschien iets sneller, aan dat van de gewone *nachtzwaluw*. De andere had een roep, die sprekend geleek op die van het *dwergooruiltje*. Trouwens, één keer zat een paartje *dwergooruiltjes* 's nachts vlak voor het kamp te roepen. Om de verwarring nog groter te maken, was er ook een pad, wiens roep nauwelijks van de hunne was te onderscheiden.

Tegen het eind van ons verblijf gaven de bewoners van de vallei een dansavond in een schuur, vlak bij ons kamp. De eerste flamenco begon omstreeks elf uur en het dansen werd vrijwel ononderbroken voortgezet tot zes uur in de morgen. De geluiden van deze nacht zijn niet te beschrijven en ik vrees, dat weinigen van ons die nacht een oog dicht deden.

Ofschoon de lijst van vogelsoorten die ik noemde, uiteraard, verre van volledig is (we kwamen tot 103 soorten, gedurende ons verblijf in de vallei), hoop ik toch enige indruk te hebben gegeven van het vogelleven in een nog ongerepte vallei in Zuid-Spanje.

(Dit artikel werd, met toestemming van Dr. Stafford en van de redactie, overgenomen uit „Bird Notes”, het tijdschrift van de Royal Society for the Protection of Birds, die ons ook de cliché's afstond van de foto's, die Eric Hosking ons toestond hierbij af te drukken. De cliché's van de tekeningen van Rein Stuurman werden beschikbaar gesteld door het „Algemeen Handelsblad”).

Ontsnapte Roodhalsgans

I.v.m. de waarnemingen van een *roodhalsgans* bij Willemstad door Scholte, Heij en Tonino (Het Vogeljaar, 1960, blz. 13 en 16) zou ik gaarne het volgende willen opmerken:

Bij een van mijn bezoeken aan kooiker Berkouwer te Lekkerkerk vroeg deze mij, of ik wist, dat er waarnemingen waren binnengekomen over *roodhalsganzen*. Hij vroeg dit, daar hij herfst 1959 van een kweker van sierwatervogels in de omgeving van Maasland gehoord had, dat bij dezen een *roodhalsgans* was ontsnapt. De vogel kon goed vliegen en werd niet teruggevangen of gezien, totdat de meldingen over een *roodhalsgans* in dit tijdschrift verschenen. Voor Berkouwer en mij kwamen de in „Het Vogeljaar” gepubliceerde waarnemingen eigenlijk niet geheel onverwacht. We willen natuurlijk niet beweren, dat de bij Willemstad waargenomen *roodhalsgans* het bewuste ontsnapte ex. is, maar wel moet o.i. hiermede rekening worden gehouden.

P. DUIVEN

Voor zover wij weten geniet de fraaie *roodhalsgans* een toenemende populariteit bij de liefhebbers van water- en siergevoegels. De kans, dat in het veld waargenomen exemplaren van deze soort uit gevangenschap zijn ontsnapt, stijgt daardoor natuurlijk aanzienlijk. Het zou prettig zijn, als de gevangen vogels opvallend gekleurde ringen droegen, waardoor ze in het veld zouden kunnen worden herkend. De mogelijkheid, dat in ons land zuiver wilde *roodhalsganzen* worden aangetroffen is echter niet uitgesloten, zodat het ons juist leek de hierboven aangehaalde waarnemingen te publiceren. — Red.